

แผนเตรียมความพร้อม รับมือโรคระบาดจากเงินสัตว์ปีกระดับชุมชน

Contingency plan to contain outbreak in backyard chicken

PODD CM
ONE HEALTH

www.cmonehealth.org

โครงการนำร่องการเฝ้าระวังและควบคุมโรคระบาดสัตว์
ที่ติดต่อถึงคน หรือที่กระทบรายได้ชาวบ้าน
โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

เครือข่าย
one health opendream

โครงการการวิจัยและพัฒนา ผ่อดีดี

PODD : Participatory One Health Diseases Detection

หัวหน้าโครงการ รศ.น.สพ.ดร.เลิศวิภา ศรีกิจการ

นักวิจัยโครงการ

คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.น.สพ.ดร.ขวัญชาย เครือสุคนธ์

ผศ.น.สพ.ดร.วิระศักดิ์ ปัญญาพรวิทยา

ผศ.น.สพ.เกิดศักดิ์ ญาโน

อ.สพ.ญ.ดร.วรางคณา ไชยชาวงค์

กรมปศุสัตว์

น.สพ.ดร.สมพร พรวิเศษศิริกุล

น.สพ.การุณ ชนะชัย

น.สพ.สากร ชื่นกุล

สพ.ญ.ปราณี รอดเทียน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

ดร.ทพ.สุรสิงห์ วิศรุติวัฒน์

บริษัท Opendream จำกัด

นายปฏิพัทธ์ สุสนามา

นายพลวัฒน์ เกตรา

นางประภาพรพรณ เกตรา

น.ส.พัชรภรณ์ ปันสุวรรณ

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.บุญถ้วน แก้วปิ่นตา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อ.พลภัทร เทมวรรณ

ผศ.ดร.อริสรา เจริญปัญญาเนตร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อ.ดร.จาวีร สิงห์ปรีชา

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

รศ.ไพรัช ตระการศิริเมธ

ที่ปรึกษาโครงการ รศ.ดร.จงจิต ศรีพรณ ไบเบิร์ต

ดร.ลามาาร์ ไบเบิร์ต

เจ้าหน้าที่โครงการ

สัตวแพทย์

น.สพ.ทวีศาสตร์ ตันติยานนท์

สพ.ญ.สกุลวัฒน์ ปัทมแก้ว

น.สพ.เอกชัย ลัยยะ

สัตวบาล

นายวัชรพงษ์ ภูคินคำ

นายสุนทร อศธสาร

นายจุฬาลักษณ์ ฤคพิณเอก

ประชาสัมพันธ์

น.ส.ปลายฟ้า อเนศนิตย์

เทคโนโลยีสารสนเทศ

น.ส.อมรดา ไตรรัตน์

สำนักงานประจำโครงการ

น.ส.อรุณี เผ่าพงษ์

นางจรัสแข เขียวธัญญกิจ

น.ส.อาภรณ์ นาคเรือง

น.ส.ปวีณา ทาใจ

น.ส.จุฑาภรณ์ กันทะมาลี

เทคโนโลยี

นายศิริวัฒน์ อ่วมงามทรัพย์

นายณัฏฐชัย ทุติยานนท์

นายชวงพงศ์ จิวสุตติยากร

น.ส.สุดาวรัตน์ ยากุขณิ

นายอนุสรณ์ กันทรัพย์

น.ส.ธัญวรรณ มิ่งสงค์

น.ส.ศุภจิรายักษ์ คำนวน

นายณัฐพล เกษมเทศ

นายพฤกษ์ บุญมา

อาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาโครงการ

อ.สพ.ญ.ดร.สุวิวัฒน์ หนูมี

ผศ.น.สพ.ดร.รัชต์ ชัดดียะ

ผศ.สพ.ญ.ดร.กวรรณิการ์ ณ ลำปาง

อ.สพ.ญ.ดร.ณัฐกานต์ อภัยวานิชย์

นักศึกษาโครงการ

สพ.ญ.ชลลัขวรรณ แสนเสมอ

น.สพ.สุทิวัส ชุ่มแสง

สพ.ญ.เบญจพร ฤทธิสุทธิ

สพ.ญ.ชลธิชา เขียวเจริญ

สพ.ญ.อมรเวศ แก้ววิล

น.สพ.ชัชวาล อนุชาติกิจเจริญ

น.ส.พัชรภรณ์ ทาแกง

นายทศพร ศิวประสพศักดิ์

แผนเตรียมความพร้อมรับมือโรคระบาดฉุกเฉินสัตว์ปีกระดับชุมชน

ผู้เขียน

ณัฐกานต์ อวัยวานนท์

การุณ ชนะชัย

ปราณี รอดเทียน

เอกชัย ลัยยะ

ชัชวาล อนุชาติกิจเจริญ

เลิศรัก ศรีกิจการ

รูปเล่ม

ปลายฟ้า ธเนศนิตย์

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ๒๕๕๘

จำนวน ๕๐๐ เล่ม

ขอขอบคุณ*

นายณพดล พิณีจ	ปศุสัตว์อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
นายเสถียร ผลศรัทธา	ปศุสัตว์อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
นายสุรชัย พรหมมา	ปศุสัตว์อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
นายสมคิด บุญชัย	ปศุสัตว์อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
นายมงคล สิทธิรักษ์	ปศุสัตว์อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่
สพ.ญ.ดร.สุรรัตน์ หนูมี	คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมระดมความคิดเห็นเสนอมาตรการที่เหมาะสมในทางปฏิบัติระดับชุมชน

คำนำ

แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว เน้นความเชื่อมโยง และส่งผลกระทบต่อกันของสุขภาพคน สัตว์ สิ่งแวดล้อม เป็นการมองระบบสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม ถ้ามองแบบที่เคยชิน คือ แยกขาดจากกันเป็นส่วนๆ จะทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหายากและซับซ้อน ทำให้ชุมชนอ่อนแอหรือส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนได้

โครงการวิจัยและพัฒนาผ่องดีได้จัดทำแผนเตรียมความพร้อมสำหรับยามปกติ หรือแผนรับมือโรคระบาดฉุกเฉินสัตว์ปีก สำหรับนำมาใช้ระงับเหตุยามมีภัยโรคระบาด มิให้ก่อความเสียหายใหญ่หลวงต่อเศรษฐกิจชุมชน หรือมิให้โรคในสัตว์แพร่กระจายมาถึงมนุษย์ ทำให้เจ็บป่วยล้มตาย เหมือนที่เป็นข่าวอยู่ในโลกปัจจุบัน

แผนฯ ฉบับนี้ให้ความสำคัญต่ออาสาสมัคร และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่จะเป็นผู้แทนหรือผู้นำชุมชน ทำงานเพื่อเอื้ออำนวยหรือปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน เพราะหากขาดภาวะจิตอาสา หรือขาดภาวะผู้นำในชุมชนแล้ว โรคระบาดในสัตว์ปีกของชุมชนก็จะมีผู้ใดให้ความสนใจ ส่งผลเสียหายไม่เพียงแต่แหล่งรายได้ชุมชนเท่านั้น แต่อาจกลายเป็นภัยร้ายแรงต่อสุขภาพมนุษย์ขึ้นอีกก็ได้

โครงการผ่องดีมุ่งหวังว่า แผนฯ ฉบับนี้จะเป็นตัวตั้งต้นหรือเป็นแนวทางส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ ในการป้องกันและควบคุมภัยโรคระบาด โดยเฉพาะสำหรับระบบการเลี้ยงสัตว์แบบหลังบ้าน

โครงการผ่องดี

ตุลาคม ๒๕๕๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
องค์ประกอบของแผนฯ	๑
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมโรคระบาดสัตว์	๒
ศูนย์ปฏิบัติการ/ คณะกรรมการสุขภาพหนึ่งเดียว	
- การกิจโรคระบาดสัตว์ระดับชุมชน	๕
มาตรการควบคุมโรคระบาดสัตว์ปีกในชุมชน	๘
สรุปมาตรการในโซนต่าง ๆ	๑๕
บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการควบคุมโรคระบาดสัตว์ปีกในชุมชน	๑๖
ภาคผนวก	
- การเก็บตัวอย่างเพื่อการตรวจวินิจฉัยโรค	๒๐
- กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมโรคระบาดสัตว์	๒๒

องค์ประกอบของแผน

แผนเตรียมความพร้อมรับมือโรคระบาดฉุกเฉินในสัตว์ปีกระดับชุมชน มีเป้าประสงค์เพื่อควบคุมโรคระบาดสัตว์ได้อย่างรวดเร็ว ลดความเสียหายที่เกิดจากโรคระบาดสัตว์ให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยตั้งเป้าหมายให้การระบาดของโรคสามารถควบคุมได้ตั้งแต่ระดับชุมชน และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้น้อยที่สุด โดยแผนเตรียมความพร้อมรับมือโรคระบาดฉุกเฉินในสัตว์ปีก ประกอบด้วย

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมโรคระบาดสัตว์ระดับชุมชนสี่ระดับ
 ๑. ระดับหมู่บ้าน
 ๒. ระดับตำบล
 ๓. ระดับอำเภอ
 ๔. ระดับจังหวัด
๒. การจัดตั้งศูนย์ควบคุมโรคระบาดสัตว์ระดับชุมชน: (ศูนย์ปฏิบัติการ/คณะกรรมการสุขภาพหนึ่งเดียว)
 ๑. ด้านแผนงานหรือโครงการ
 ๒. ด้านงบประมาณ
 ๓. ด้านวัสดุ อุปกรณ์
 ๔. ด้านบุคลากร
 ๕. ด้านประสานงาน
๓. มาตรการสำหรับควบคุมโรคระบาดสัตว์ในชุมชน
 ๑. กำหนดนิยามสัตว์ปีกที่ต้องสงสัยว่าป่วย
 ๒. แนวปฏิบัติในการควบคุมโรคระบาดสัตว์ปีก
๔. บทบาทและหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานในการควบคุมโรคระบาดสัตว์ในชุมชน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมโรคระบาดสัตว์

หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการควบคุมโรคระบาดสัตว์ประกอบไปด้วยหน่วยงานทางด้านการปกครอง การปศุสัตว์และการสาธารณสุข ซึ่งมีหน่วยย่อยกระจายอยู่ในแต่ละระดับของชุมชน ดังนี้

๑. ระดับหมู่บ้าน

๒. ระดับตำบล

๓. ระดับอำเภอ

๔. ระดับจังหวัด

๑. ระดับหมู่บ้าน

ครัวเรือนเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในชุมชนที่ประกอบกันขึ้นเป็นหมู่บ้าน ภายใต้การปกครองดูแลจากผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน แต่ละชุมชนจะมีอาสาสมัครของหน่วยงานต่างๆ เพื่อมีหน้าที่ดูแลและปกป้องชุมชนให้กินดีอยู่ดีและมีความสงบเรียบร้อย เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข (village health volunteer) อาสาสมัครปศุสัตว์ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เป็นต้น หน่วยย่อยระดับหมู่บ้านถือเป็นรากฐานสำคัญในการควบคุมโรคระบาดสัตว์ เนื่องจากการควบคุมโรคได้เร็วขึ้น ต้องอาศัยความร่วมมือในการแจ้งเหตุจากเจ้าของสัตว์ ผ่านไปยังอาสาปศุสัตว์และอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อส่งต่อกรรายงานไปยังหน่วยงานระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดต่อไป อีกทั้งหมู่บ้านที่เข้มแข็งยังมีความสำคัญในการควบคุมโรคเบื้องต้น เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรคออกไปยังพื้นที่ข้างเคียงอื่นๆ ป้องกันการเกิดเป็นโรคระบาดสัตว์อีกด้วย หน่วยงานหลักในการควบคุมโรคระบาดสัตว์ระดับหมู่บ้าน ได้แก่

- เกษตรกรเจ้าของสัตว์ และประชาชนในพื้นที่
- อาสา ประกอบด้วย อาสาโครงการฯ อาสาสมัครปศุสัตว์ และ อาสาสมัครสาธารณสุข
- ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน

๒. ระดับตำบล

หน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการดูแลชุมชนระดับตำบล ตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ ได้กำหนดให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลมี อำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนใน ท้องถิ่นของตน ทำให้อำนาจหน้าที่ในการป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์อยู่ ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย นอกเหนือจากองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว กำนันซึ่งเป็นผู้ปกครองระดับตำบลที่มีความใกล้ชิดอย่าง มากต่อผู้ใหญ่บ้านและชุมชนก็ถือเป็นหน่วยสำคัญในการปกครองและโน้มน้าวให้ เกิดความร่วมมือในชุมชน รวมไปถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลซึ่งเป็น หน่วยงานทางด้านสาธารณสุขระดับตำบลก็มีหน้าที่โดยตรงในการร่วมมือป้องกัน และควบคุมโรคระบาด ดังนั้นหน่วยงานที่สำคัญในการป้องกันโรคระบาดระดับ ตำบลจึง ได้แก่

- องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วน ตำบล และ เทศบาลตำบล
- กำนัน
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (เป็นหน่วยสนับสนุนเพิ่มเติม)

๓. ระดับอำเภอ

หน่วยงานระดับอำเภอที่มีหน้าที่ควบคุมและป้องกันโรคระบาด โดยรับนโยบายจากหน่วยงานหลักต้นสังกัด อันได้แก่หน่วยงานทางด้านการปกครอง การปศุสัตว์และการสาธารณสุขดังนี้

- เทศบาลอำเภอ
- นายอำเภอ
- ปศุสัตว์อำเภอ
- สาธารณสุขอำเภอ

๔. ระดับจังหวัด

เช่นเดียวกับหน่วยงานระดับอำเภอ หน่วยงานระดับจังหวัดมีหน้าที่ในการรับนโยบายการควบคุมและป้องกันโรคระบาดจากหน่วยงานส่วนภูมิภาคและกระจายลงไปสู่ระดับท้องถิ่นต่อไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดได้แก่

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร
- ผู้ว่าราชการจังหวัด
- ปศุสัตว์จังหวัด
- สาธารณสุขจังหวัด

ศูนย์ปฏิบัติการคณะกรรมการสุขภาพหนึ่งเดียวระดับตำบล

ภายใต้ร่วมคณะกรรมการหรือศูนย์สุขภาพหนึ่งเดียวประจำตำบล/ท้องถิ่น ควรจัดให้มีภารกิจควบคุมโรคระบาดสัตว์ที่เสี่ยงแบบหลังบ้านอย่างเป็นระบบใน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จะทำให้การควบคุมโรคระบาดสัตว์ระดับชุมชนมี ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพดีขึ้น เนื่องจากมีความพร้อมในหลายด้าน ทั้งด้าน สถานที่ตั้งด้วยตำแหน่งที่ตั้งที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนอย่างยิ่งทำให้มีความสามารถในการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐในระดับที่สูงขึ้นไปและ

ชุมชนเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ความพร้อมทางด้านบุคลากร บุคลากรในสังกัดที่มีความรู้ในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องกับชุมชนภายใต้หน่วยบริหารงานย่อยต่างๆภายในองค์กร ความพร้อมทางด้านงบประมาณซึ่งส่วนหนึ่งเป็นงบประมาณที่จัดสรรมาจากส่วนกลางและงบประมาณที่เป็นรายได้มาจากท้องถิ่นโดยตรง การจัดสรรงบประมาณให้แก่ชุมชนเพื่อประโยชน์ของชุมชนจึงถือเป็นภารกิจหนึ่งขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการจัดตั้งศูนย์ควบคุมโรคระบาดสัตว์ระดับชุมชน จึงจัดได้ว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยควบคุมและป้องกันโรคระบาดสัตว์ในระดับชุมชนอย่างได้ผล

แนวทางการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคระบาดสัตว์โดยการนำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแบ่งได้เป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

(๑). ด้านแผนงานหรือโครงการ จัดให้มีการจัดทำแผนงาน/โครงการรองรับเพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานด้านการควบคุมป้องกันโรคระบาดสัตว์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในพื้นที่ ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ ร้านอาหาร ผู้ฆ่าและขนส่งสัตว์ ผู้ค้าและขนส่งสัตว์ ประชาชน ผู้บริโภค เพื่อให้ความช่วยเหลือและป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น โดยให้มีการเตรียมความพร้อมในด้านข้อมูลระดับชุมชนเช่นข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ พื้นที่การเลี้ยงสัตว์ รายชื่อผู้ค้า ผู้ประกอบการเกี่ยวกับสัตว์ การประสานงานและการบูรณาการแผนงานหรือโครงการกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๒). ด้านงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางในการใช้จ่ายงบประมาณที่ชัดเจน แม้ในปัจจุบันการดำเนินการในการควบคุมและป้องกันโรคระบาดสัตว์จะยังไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง แต่ก็สามารถให้ความช่วยเหลือผู้เลี้ยงสัตว์ที่ได้รับผลกระทบโดยอนุมัติงบประมาณได้ในการณีเกิดการระบาดของโรค นอกจากนี้องค์กรส่วนท้องถิ่นสามารถจัดสรรงบประมาณสำรองเพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันและระงับ

โรคติดต่อในพื้นที่ รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของตนในการเฝ้าระวังและควบคุมเพื่อรองรับภารกิจที่ได้รับถ่ายโอนจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

(๓). ด้านวัสดุ อุปกรณ์ การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ไว้ให้พร้อมสามารถดำเนินการควบคุมป้องกันโรคได้ทันทีเมื่อมีการระบาดของโรค การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดเตรียมและจัดหาอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ เช่น น้ายาฆ่าเชื้อโรค วัสดุในการป้องกันตนเองสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมโรคในพื้นที่

(๔). ด้านบุคลากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดการด้านบุคลากรที่รับผิดชอบทางด้านการเกษตรและสาธารณสุข ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเฝ้าระวังและควบคุมโรคระบาดสัตว์ โดยจัดให้มีผู้รับผิดชอบ การจัดตั้งทีมงานเพื่อประสานงานและดำเนินการเมื่อเกิดเหตุ ทั้งนี้บุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเฝ้าระวังและควบคุมโรคเป็นอย่างดี เพื่อรวมดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ รวมทั้งการให้คำปรึกษาแก่ประชาชน และการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน

(๕). ด้านการประสานงาน ทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องประสานประโยชน์ร่วมกันเพื่อประสิทธิผลของการควบคุมป้องกันการระบาดของโรคทั้งระบบ ผ่านเครือข่าย ความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมปศุสัตว์ กรมควบคุมโรค มหาวิทยาลัย เป็นต้น

มาตรการสำหรับควบคุมโรคระบาดสัตว์ในชุมชน

๑. นิยามสัตว์ปีกต้องสงสัยว่าป่วยด้วยโรคระบาด

- **สัตว์ปีกที่เลี้ยงในฟาร์ม** มีอัตราการตายร้อยละ ๑ ขึ้นไป ภายใน ๒ วัน หรือมีอัตราการกินอาหารและน้ำลดลง ร้อยละ ๒๐ ใน ๑ วัน
- **สัตว์ปีกที่เลี้ยงหลังบ้าน** มีอัตราการตายด้วยอาการเดียวกันร้อยละ ๕ ขึ้นไปภายใน ๒ วัน และมากกว่า ๒ ครว้เรือนขึ้นไป

จำนวนสัตว์ปีกทั้งหมดที่เลี้ยง	จำนวนสัตว์ปีกตายร้อยละ ๕ ขึ้นไป
น้อยกว่า ๔๐ ตัว	๒ ตัว
๔๐-๖๐ ตัว	๓ ตัว
๖๐-๘๐ ตัว	๔ ตัว
๑๐๐ ตัว	๕ ตัว

โดยสัตว์ปีกมีอาการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ต่อไปนี้

- ตายกะทันหัน
- อาการระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ หายใจลำบาก หน้าบวม น้ำตาไหล
- อาการทางระบบประสาท ได้แก่ ชัก คอปิด เดินเซ หัวล้ม
- อาการทางระบบทางเดินอาหาร ได้แก่ ท้องเสีย ขนยุ่ง ซึม ไม่กินอาหาร
- อาการทางระบบสืบพันธุ์ ได้แก่ ไช้ลด ไช้รูปร่างผิดปกติ
- อาการอื่นๆ ได้แก่ หงอนเหินยงสีคล้ำ หน้าแข้งมีจุดเลือดออก มีเลือดออกเป็นจ้ำได้ผิวหนัง

๒. แนวปฏิบัติในการควบคุมโรคระบาดสัตว์ปีก

๒.๑ ระบบการแจ้งเตือน

- กรณีมีสัตว์ปีกป่วยตายในพื้นที่รับผิดชอบให้อาสารายงานเหตุทันที โดยระบุรายละเอียดชนิดและจำนวนสัตว์ป่วย/ตาย ลักษณะอาการที่พบ จำนวนบ้านที่พบเกิดเหตุ รวมทั้งถ่ายภาพลักษณะอาการที่เด่นชัด และข้อมูลเพิ่มเติมอื่นๆ เข้าสู่ระบบ application PODD

๒.๒ การตอบสนองต่อการแจ้งเหตุ

- เมื่อได้รับรายงานผ่านทาง application ระบบจะทำการคัดกรองอัตโนมัติตามคำนิยามที่กำหนด เมื่อการรายงานเข้าข่ายสงสัยตามนิยาม ระบบจะทำการส่งข้อความเข้าสู่หมอสุนัข และ ศูนย์ระบาดวิทยาจังหวัด (PODD epicenter)
- ✓ Epicenter ปัจจุบันเป็นทีมวิจัยพ่อตีสี่ ที่ได้รับมอบหมาย ในอนาคตเมื่อเสร็จสิ้นโครงการหน่วยงานปศุสัตว์ได้แก่ ปศุสัตว์จังหวัด อาจจะเป็นผู้รับหน้าที่ตัดสินใจการเกิดเหตุระบาด
- ✓ หมอสุนัข ปัจจุบันเป็นทีมวิจัยพ่อตีสี่ ที่ได้รับมอบหมาย ในอนาคตเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ผู้รับผิดชอบหน้าที่แทนหมอสุนัขอาจเป็น อปท. ร่วมกับปศุสัตว์อำเภอ

- หมอสนาม จะทำการติดต่อไปยังอาสาสมัครดีดี อสม หรือผู้ทำการแจ้งเหตุ เพื่อ
 - ✓ ยืนยันข้อมูลที่ได้รับจากอาสาสมัคร
 - ✓ สอบสวนโรคเบื้องต้น
 - ✓ ให้คำแนะนำในการควบคุมป้องกันโรคระบาดเบื้องต้น
 - ✓ ยืนยันการแจ้งเหตุและข้อมูลเพิ่มเติมไปยังศูนย์ระบาดวิทยาจังหวัด
- ศูนย์ระบาดวิทยาจังหวัดทำการตัดสินใจการเกิดเหตุโรคระบาดสัตว์ โดยอาศัยข้อมูลความรุนแรงในการเกิดโรค ได้แก่ ลักษณะอาการ การแพร่กระจายของโรคไปยังบ้านข้างเคียงอย่างรวดเร็ว เกิดการแพร่กระจายจากบ้านแจ้งเหตุไปยังบ้านข้างเคียง (การเกิดเหตุต่อเนื่อง)

เมื่อได้รับการตัดสินใจว่าเป็นการระบาดของโรค จะทำการแบ่งจุดเกิดเหตุเป็น ๓ โซน ตามสถานะการติดเชื้อและความเสี่ยงในการติดเชื้อ เพื่อดำเนินมาตรการควบคุมโรคในระดับความเข้มข้นที่เหมาะสมแตกต่างกัน

โซน	ขอบเขต	หรือ รัศมี	สถานะโรค
แดง	หมู่บ้านเกิดเหตุ	หมู่บ้านเกิดเหตุ	ติดเชื้อ
เหลือง	หมู่บ้านข้างเคียง	รัศมี ๓ กม.	เสี่ยงต่อการติดเชื้อสูง
เขียว	ตำบลเกิดเหตุ	รัศมี ๑๐ กม.	เฝ้าระวัง

๒.๓ การสอบสวนโรคระบาด

- ให้มีการสอบสวนหาสาเหตุการตายของสัตว์ปีกป่วย หรือตาย กรณีเกิดการแพร่ระบาดของโรคระบาดสัตว์ภายในหมู่บ้าน มีการแพร่กระจายของโรคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบมีการกระจายของโรคออกไปจากหลังคาเรือนที่มีการรายงานในวันแรกมากกว่า ๒ หลังคาเรือนภายใน ๓ วัน
- สอบสวนโรคตามแบบฟอร์มรายงานการสอบสวนโรคระบาดสัตว์ปีก (ดังในภาคผนวก) เพื่อสามารถนำมาประเมินสถานการณ์การเกิดโรค หาสาเหตุการเกิดโรคและแนวทางการป้องกัน

ทีมสอบสวนโรคประกอบด้วย

๑. ปศุสัตว์อำเภอ
๒. บุคลากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบด้านเกษตรหรือสาธารณสุข
๓. อาสาสมัครดีดี อาสาปศุสัตว์ อาสาสมัครสาธารณสุข
๔. ทีมหมอสุนัข

๒.๔ มาตรการในการควบคุมโรคระบาดสัตว์

- ๒.๔.๑ การกักสัตว์และการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ โดยการขอความร่วมมือ และสร้างความเข้าใจกับชุมชน

การกักสัตว์และการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์จะมุ่งเน้นไปที่ระดับครัวเรือนและระดับหมู่บ้าน ร่วมกับประสานงานแจ้งเหตุไปยังตำบลข้างเคียงที่อยู่ในรัศมีพื้นที่โซนต่างๆ ดังนี้

- **โซนแดง:** ทำการกักสัตว์ปีกทุกครัวเรือนภายในหมู่บ้านที่เกิดเหตุ โดยแยกกักสัตว์ป่วยและสัตว์ปกติออกจากกัน เป็นเวลาอย่างน้อย ๓ สัปดาห์หรือจนกระทั่ง ๓ สัปดาห์หลังการพบสัตว์ปีกป่วยตัวสุดท้าย
- **โซนเหลือง:** ระงับการเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกเข้าออกระหว่างหมู่บ้านที่เกิดเหตุและหมู่บ้านข้างเคียงเป็นเวลาอย่างน้อย ๒ สัปดาห์
- **โซนเขียว:** ไม่มีการควบคุมการเคลื่อนย้ายในหมู่บ้านอื่นๆที่ไม่เกิดเหตุ

๒.๔.๒ การทำลายเชื้อโรค

การทำลายเชื้อโรค ให้ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่แนะนำโดยกรมปศุสัตว์

- เฉพาะบ้านที่เกิดเหตุให้ทำความสะอาดบริเวณที่เลี้ยงสัตว์และพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคให้ทั่วบริเวณที่สัตว์ปีกอาศัยอยู่ โดยหลีกเลี่ยงการพ่นใส่ตัวสัตว์ปีกโดยตรง ติดต่อขอรับน้ำยาฆ่าเชื้อโรคได้ที่อปท.หรือปศอ.
- วัสดุที่สัมผัสสัตว์ป่วยโดยการฝังลึกประมาณ ๕๐ เซนติเมตร ราดด้วยปูนขาวหรือน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ฝังกลบและราดด้วยปูนขาวหรือน้ำยาฆ่าเชื้อโรคอีกครั้ง

๒.๔.๓ การทำลายสัตว์ปีกและซากสัตว์ปีก

กรณีสงสัยการเกิดโรคระบาดในสัตว์ปีก ไม่ควรใช้มือเปล่าสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตาย ให้สวมถุงมือ ผ้าปิดปาก จมูก และล้างมือด้วยสบู่และน้ำทุกครั้ง หากไม่มีถุงมือสามารถใช้ถุงพลาสติกหุ้มสวมมือหลายๆ ชั้น ก่อนจับซากสัตว์ปีกที่ตายหรือป่วย สัตว์ปีกทั้งหมดที่ตายผิดปกติห้ามนำมาชำแหละกินอย่างเด็ดขาด ดำเนินการโดยอปท.ร่วมกับหน่วยงานปศุสัตว์

การทำลายสัตว์ปีก

- ดำเนินการโดย อบต. ร่วมกับหน่วยงานปศุสัตว์ โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการทำลายสัตว์ปีกที่จัดตั้งขึ้นร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆในพื้นที่
- ทำลายซากสัตว์ปีกตามขั้นตอนที่คณะกรรมการในพื้นที่กำหนด โดยอาจใช้วิธีดังต่อไปนี้
 ๑. การดมก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ โดยนำสัตว์ปีกใส่ถุงหรือภาชนะที่บรรจุ ๗๐% CO_2 เป็นเวลา ๓๐ นาที
 ๒. การตีงคอให้หลุดออกมาอยู่ในตำแหน่งที่ผิดปกติ (Cervical dislocation) หรือการตัดส่วนหัวออก (Decapitation)

การทำลายซากสัตว์ปีก

- ห้ามโยนทิ้งตามแม่น้ำลำคลองหรือที่สาธารณะอย่างเด็ดขาด และห้ามนำซากไปให้สัตว์อื่นกิน
- ทำลายซากสัตว์ปีกโดยการฝัง โดยให้ชุดหลุมฝังลึกจากผิวดินไม่น้อยกว่า ๕๐ เซนติเมตร
- ราดน้ำยาฆ่าเชื้อหรือโรยปูนขาวบนซากสัตว์และบริเวณพื้นหลุม
- โรยปูนขาวหรือราดน้ำยาฆ่าเชื้อเหนือบริเวณหลุม และพื้นที่ใกล้เคียงบริเวณปากหลุม

๒.๔.๔ การจ่ายค่าชดเชย

- การจ่ายค่าชดเชยโดยกลุ่มกองทุนภายในหมู่บ้าน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรืองบประมาณกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกรอบงบประมาณภัยพิบัติฉุกเฉิน
- งบประมาณกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามประกาศ หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตร ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ โดย กำหนดการให้ความช่วยเหลือกรณีสัตว์ตายหรือสูญหาย ให้ความช่วยเหลือตามจำนวนที่เสียหายจริง แต่ไม่เกินเกณฑ์การช่วยเหลือที่กำหนด

๒.๔.๕ การเฝ้าระวัง

อาสาปศุสัตว์ทำการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคระบาดสัตว์อย่างต่อเนื่อง

- หมู่บ้านที่เกิดเหตุหรือโซนแดง ให้อาสาปศุสัตว์เฝ้าระวังทางอาการทุกวัน ครั้วเรือน ทุกวันต่อเนื่องจนกระทั่งไม่พบสัตว์ป่วยตายเพิ่มเป็นเวลา ๓ สัปดาห์ หลังพบสัตว์ป่วยตายตัวสุดท้าย โดยรายงานผ่าน application ทันทีที่พบสัตว์ปีกป่วยตายเพิ่มเติม
- หมู่บ้านข้างเคียงหรือโซนเหลือง ให้อาสาปศุสัตว์เฝ้าระวังทางอาการทุกวัน ครั้วเรือน ทุก ๓ วัน ต่อเนื่องจนกระทั่งไม่พบสัตว์ป่วยตายตัวสุดท้ายในหมู่บ้านข้างเคียงนาน ๓ สัปดาห์ โดยรายงานผ่าน application ทันทีที่พบสัตว์ปีกป่วยตาย
- ตำบลที่เกิดเหตุหรือโซนเขียว ให้มีการเฝ้าระวังโดยอาสาปศุสัตว์ทางอาการทุกสัปดาห์ละครั้ง ต่อเนื่องจนกระทั่งไม่พบสัตว์ป่วยตายตัวสุดท้ายในตำบลเป็นเวลา ๓ สัปดาห์ โดยรายงานผ่าน application ทันทีที่พบสัตว์ปีกป่วยตาย

๒.๔.๖ การทำวัคซีน

การทำวัคซีนโดยความร่วมมือระหว่างปศุสัตว์อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและอาสาปศุสัตว์ โดยทำการจัดซื้อวัคซีนหรือขอสนับสนุนวัคซีนจากปศุสัตว์อำเภอ

- หมู่บ้านที่เกิดเหตุหรือโซนแดง ให้ทำวัคซีนในทุกครัวเรือนที่ไม่สัมผัสกับบ้านเกิดเหตุและสัตว์ปีกมีสุขภาพแข็งแรง (งดทำวัคซีนในบ้านที่พบสัตว์ป่วย) และให้ทำวัคซีนกระตุ้นระดับภูมิคุ้มกันหลังจากทำวัคซีนครั้งแรก ๒ สัปดาห์
- หมู่บ้านข้างเคียงหรือโซนเหลือง ให้ทำวัคซีนทั้งหมู่บ้าน
- ตำบลที่เกิดเหตุหรือโซนเขียว ให้ทำวัคซีนตามความสมัครใจ

๒.๔.๗ การสื่อสารสถานการณ์การเกิดโรค

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่สื่อสารความเสี่ยงและสถานการณ์การเกิดโรคไปยังหมู่บ้านเกิดเหตุ หมู่บ้านข้างเคียง ทุกหมู่บ้านในตำบลเกิดเหตุ

ปศุสัตว์อำเภอแจ้งเตือนเหตุไปยังตำบลอื่น ๆ ให้ร่วมเฝ้าระวังเป็นพิเศษ

- หมู่บ้านที่เกิดเหตุหรือโซนแดง และหมู่บ้านข้างเคียงหรือโซนเหลือง
 ๑. ให้ทำการสื่อสารภายในหมู่บ้านทุกวัน ถึง ๑ สัปดาห์หลังจากพบสัตว์ปีกตายตัวสุดท้ายในหมู่บ้าน (ในหมู่บ้านข้างเคียงสำหรับโซนเหลือง)
 ๒. ๒ สัปดาห์ต่อมาให้สื่อสารสถานการณ์ทุก ๓ วัน จนโรคสงบ
- ตำบลที่เกิดเหตุหรือโซนเขียว ให้สื่อสารทุกวัน นาน ๓ วัน และทุก ๗ วัน จนไม่พบโรคภายในตำบลนาน ๓ สัปดาห์

มาตรการ	โซนแดง	โซนเหลือง	โซนเขียว
การควบคุมการเคลื่อนย้าย	กักสัตว์ปีกทุกบ้านนาน 3 สัปดาห์*	ควบคุมการนำสัตว์เข้าออกระหว่างหมู่บ้านนาน 3 สัปดาห์*	-
การทำลายสัตว์ปีก	- กำจัดสัตว์ป่วยทุกตัวในครัวเรือนที่เกิดโรค - ให้มีการชดเชยจากอปท. หรือกลุ่มกองทุนภายในหมู่บ้าน	-	-
การทำความสะอาดและพ่นยาฆ่าเชื้อ	- กำจัดอุปกรณ์ที่สัมผัสสัตว์ป่วยและซากสัตว์เฉพาะครัวเรือนที่พบโรค - พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคทั่วบริเวณเลี้ยงสัตว์	-	-
การเฝ้าระวัง	- เฝ้าระวังทางอาการการทุกครัวเรือน ทุกวันเป็นเวลา 3 สัปดาห์*	- เฝ้าระวังทางอาการการทุกครัวเรือน ทุก 3 วัน เป็นเวลา 3 สัปดาห์*	- เฝ้าระวังทางอาการการทุกสัปดาห์
การทำวัคซีน	- ทำวัคซีนในครัวเรือนที่ไม่สัมผัสกับบ้านเกิดเหตุ และสัตว์ปีกมีสุขภาพแข็งแรง (งดทำวัคซีนในบ้านที่พบสัตว์ป่วย) - ทำวัคซีนกระตุ้นระดับภูมิคุ้มกันหลังจากทำวัคซีนครั้งแรก 2 สัปดาห์	- ทำวัคซีนทั้งหมู่บ้าน	- ทำวัคซีนตามความสมัครใจ
การสื่อสารสถานการณ์การเกิดโรค	- ทุกวัน ถึง 7 วันหลังจากพบสัตว์ปีกตายตัวสุดท้ายในหมู่บ้าน - ด้อยจากนั้นทุก 3 วัน นาน 2 สัปดาห์*	- ทุกวัน ถึง 7 วันหลังจากพบสัตว์ปีกตายตัวสุดท้ายในหมู่บ้าน - ด้อยจากนั้นทุก 3 วัน นาน 2 สัปดาห์*	- ทุกวัน นาน 3 วัน - ทุก 7 วัน จนไม่พบโรคภายในตำบลนาน 3 สัปดาห์ *

*หลังพบสัตว์ปีกป่วยตายตัวสุดท้าย

ระดับหมู่บ้าน	ระดับตำบล	ระดับอำเภอ	ระดับจังหวัด
การแจ้งเหตุ สัตว์ปีกป่วย/ตาย	ชาวบ้าน: แจ้งสัตว์ป่วย-ตายแก่อาสาปศุสัตว์ในพื้นที่ อาสา PODD.: อสป.แจ้งเหตุผ่านทาง application PODD ไปยังหน่วยงานระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด	อปท: -ติดต่อกลับไปยังอาสา PODD -เพื่อยืนยันการเกิดเหตุและสอบสวนโรคเบื้องต้น -สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการควบคุมโรคเบื้องต้นให้แก่ อสป.	ปศจ.: -สำรวจทางข้อมูล ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ปศุสัตว์อำเภอในการลงพื้นที่ควบคุมโรคเบื้องต้น -ตัดสินใจประกาศการระบาดของโรคเมื่อพบว่ามีโรคระบาดสัตว์
เมื่อเกิดเหตุระบาด			
การสอบสวนโรค	อสป.ร่วมสอบสวนโรค	อปท.ร่วมสอบสวนโรค	ปศจ.ร่วมสอบสวนโรค -เก็บตัวอย่างสัตว์ปีกป่วยตายส่งตรวจ -ส่งรายงานผลการสอบสวนโรคไปยังปศจ.
มาตรการควบคุมโรคระบาดสัตว์	ผู้ใหญ่บ้าน อปท.และปศจ.ทำความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินการควบคุมโรคระบาดสัตว์		
1. มาตรการการกักสัตว์และการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์	ชาวบ้าน: แยกกักสัตว์และสัตว์ปีกติดการเคลื่อนย้ายสัตว์ อสป. ใช้คำแนะนำในสารกักสัตว์ ช่วยเหลือผู้เลี้ยงสัตว์ให้ชาวบ้านกักสัตว์ ผู้ใหญ่บ้าน: ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ชาวบ้านกักสัตว์และงดการเคลื่อนย้ายสัตว์	อปท.: -ประชาสัมพันธ์ไปยังหมู่บ้านข้างเคียงให้งดการเคลื่อนย้ายสัตว์เข้าออกจากหมู่บ้านเกิดเหตุ	ปศจ.: -ติดตามการบังคับใช้มาตรการพิจารณาการประสานงานเพื่อตั้งด่านควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์

	ระดับหมู่บ้าน	ระดับตำบล	ระดับอำเภอ	ระดับจังหวัด
2. การทำลายเชื้อโรค	อาสา.และชาวบ้าน: ประสานงาน ขอน้ำยาฆ่าเชื้อโรคมาทำลายเชื้อ ในบ้านเกิดเหตุ -ให้ยาและวิตามิน	อปท. : -สนับสนุนน้ำยาฆ่าเชื้อ อุปกรณ์ ในการพ่นยาฆ่าเชื้อ ชุดป้องกันโรค ได้แก่ ถุงมือ หมวกกักป้องกันโรค รวมถึงอุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่าง	ปศอ. : -ให้คำแนะนำในการพ่นยา ฆ่าเชื้อโรค สนับสนุนน้ำยา ฆ่าเชื้อโรค -แนะนำการรักษาโรค เบื้องต้น กระจายวิตามินและ ยาปฏิชีวนะในการรักษาโรค	ปศจ. : -ให้คำแนะนำและติดตาม การบังคับใช้มาตรการ -สนับสนุนน้ำยาฆ่าเชื้อ ยา ปฏิชีวนะและวิตามินในการ ควบคุมโรค
3. การทำลายสัตว์ปีก และซากสัตว์ปีก	ชาวบ้าน : ทำลายซากสัตว์ปีกที่ ป่วยตายอย่างถูกวิธี อาสา. : ให้ความรู้ แนะนำวิธีการ ทำลายซากสัตว์ปีกอย่างถูกต้อง -ประสานงานขอวัสดุอุปกรณ์ที่ จำเป็นในการกำจัดซากสัตว์ปีก จากอปท.หรือ ปศอ. กรณีมีการทำลายสัตว์ปีก ชาวบ้าน อส.และผู้ใหญ่บ้าน: ให้ ความร่วมมือในการทำลายสัตว์ปีก	อปท. : -สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นใน การกำจัดซากสัตว์ปีก กรณีมีการทำลายสัตว์ปีก -สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นใน การทำลายสัตว์ปีก - จัดตั้งคณะกรรมการการทำลาย สัตว์ปีกระดับชุมชน -ควบคุมดูแลการทำลายสัตว์ปีก	ปศอ. : -ให้ความรู้ แนะนำวิธีการ ทำลายซากสัตว์ปีกอย่าง ถูกต้อง -ร่วมเป็นคณะกรรมการ การทำลายสัตว์ปีกระดับ ชุมชน -ควบคุมดูแลการทำลาย สัตว์ปีก	ปศจ. : -ออกประกาศสถานการณ์ การเกิดโรคระบาด -ตัดสินใจในการทำลาย สัตว์ปีก -ให้คำแนะนำและติดตาม การบังคับใช้มาตรการ

ปศอ. = ปศุสัตว์อำเภอ

ระดับหมู่บ้าน	ระดับตำบล	ระดับอำเภอ	ระดับจังหวัด
4. การจ่ายค่าชดเชย ชาวบ้านและอาสา. : -แจ้งจำนวนสัตว์ที่ถูกทำลาย	อปท. : -จัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร -จัดการส่งมอบค่าชดเชยแก่เกษตรกร -ประสานงานให้ข้อมูลจำนวนสัตว์ จำนวนเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถจัดสรรงบประมาณในการชดเชยได้	ปศอ. : -ร่วมเป็นคณะกรรมการในการจ่ายค่าชดเชย -ประสานงานกรณีการสนับสนุนงบประมาณในการชดเชยจากกรมปศุสัตว์	ปศจ. : -ประสานงานการเบิกจ่ายงบประมาณกรณีการสนับสนุนงบประมาณจากกรมปศุสัตว์ -ให้คำแนะนำและติดตามการบังคับใช้มาตรการ
5. การเฝ้าระวัง ชาวบ้าน : เฝ้าระวังสังเกตอาการสัตว์ ปีกที่เสี่ยงตามระยะเวลาที่กำหนด อาสา. : เฝ้าระวังจำนวนสัตว์ปีกป่วย/ตายภายในหมู่บ้านตามความถี่และระยะเวลาที่กำหนด -เมื่อพบมีสัตว์ป่วย/ตายเพิ่มเติมให้แจ้งเหตุผ่านทาง application ทันที	อปท. : ติดตามเฝ้าระวังผ่านทาง application PODD อย่างต่อเนื่อง	ปศอ. : ติดตามเฝ้าระวังผ่านทาง application PODD อย่างต่อเนื่อง	ปศจ. : ติดตามเฝ้าระวังผ่านทาง application PODD อย่างต่อเนื่อง

ระดับหมู่บ้าน	ระดับตำบล	ระดับอำเภอ	ระดับจังหวัด
6. การทำวัคซีน ชาวบ้าน: กักสัตว์เพื่อเตรียมทำวัคซีน ให้ความร่วมมือในการทำวัคซีน -ตัวแทนหมู่บ้านรับหน้าทำวัคซีนให้กับชุมชน อสป.: คัดเลือกตัวแทนชาวบ้านเพื่อมาช่วยทำวัคซีนได้อย่างทั่วถึง -ประสานงานนัดวันเวลาที่เหมาะสมในการทำวัคซีนกับอปท. และปศอ. -ช่วยสอนชาวบ้านในการทำวัคซีน ผู้ใหญ่บ้าน: ขอความร่วมมือจากลูกบ้านในการเตรียมกักสัตว์เพื่อทำวัคซีน	อปท.: -สนับสนุนการอบรมวิธีปฏิบัติในการทำวัคซีนให้แก่ชุมชน -ประสานงานปศอ. ในการจัดหาวัคซีนเพื่อควบคุมการระบาด	ปศอ.: -พิจารณาหลักเกณฑ์โรคและเลือกชนิดของวัคซีนที่เหมาะสมในการป้องกันโรค -ประสานงานกับปศจ. ในการจัดหาวัคซีนมาอบให้อปท.	ปศจ.: -จัดหาวัคซีนเพื่อมอบให้แก่ปศอ. นำไปให้อปท. -ให้คำแนะนำและติดตามการบังคับใช้มาตรการ
7. การสื่อสารสถานการณ์การเกิดโรค ชาวบ้าน : สื่อสารสถานการณ์โรคสัตว์ในครัวเรือนแก่อสป. เป็นประจำ อสป.: ติดตามสถานการณ์โรคและสื่อสารสถานการณ์ให้แก่แต่ละครัวเรือนในหมู่บ้านเป็นประจำ ผู้ใหญ่บ้าน: ติดตามสถานการณ์โรคในหมู่บ้านและหมู่บ้านข้างเคียงอยู่เสมอ เมื่อเกิดเหตุในหมู่บ้านให้ทำการสื่อสารให้ลูกบ้านทราบตามความถี่ที่กำหนดในแต่ละโซน	อปท. : -ทำการสื่อสารสถานการณ์โรคในพื้นที่ให้แก่ประชาชนในตำบล -รับทราบตามความถี่ที่กำหนดในแต่ละโซน -สื่อสารสถานการณ์ไปยังอปท. ข้างเคียงเพื่อเฝ้าระวังการแพร่กระจายของโรค	ปศอ.: -สื่อสารสถานการณ์การเกิดโรคแก่ปศจ. และอำเภอข้างเคียงเพื่อเฝ้าระวังการแพร่กระจายของโรค	ปศจ.: -ให้คำแนะนำและติดตามการบังคับใช้มาตรการสื่อสารสถานการณ์ระหว่างพื้นที่เกิดเหตุและพื้นที่ไม่เกิดเหตุให้ทราบสถานการณ์โดยทั่วกัน

สรุปใจความสำคัญ

แผนเตรียมความพร้อมรับมือ
โรคระบาดฉุกเฉินสัตว์ปีกระดับชุมชน

การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการสุขภาพหนึ่งเดียวระดับตำบล

หลักการและเหตุผล

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณที่จะดำเนินการเฝ้าระวังและควบคุมโรคระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีตำแหน่งที่ตั้งของสำนักงานที่ใกล้ชิดกับชุมชน ทำให้รับรู้สถานการณ์การเกิดโรคในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อความรวดเร็วในการควบคุมโรคระบาดสัตว์ที่สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน

แนวทางปฏิบัติ

1. แต่งตั้งบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำรงตำแหน่งในศูนย์ โดยมีนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำรงตำแหน่งเป็นประธาน และมีการพัฒนาความรู้ด้านโรคระบาดสัตว์ให้กับเจ้าหน้าที่ในศูนย์อย่างสม่ำเสมอ

2. กำหนดทิศทางการดำเนินการด้านการควบคุมป้องกันโรคระบาดในคน สัตว์ รวมไปถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยวางแผนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งทางด้านสาธารณสุข ด้านปศุสัตว์ และด้านสิ่งแวดล้อมเป็นต้น

3. จัดสรรและอนุมัติงบประมาณกักเงินในกรณีเกิดโรคระบาดเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ รวมไปถึงงบประมาณสำรองเพื่อรับมือและป้องกันโรคระบาดที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่อย่างทันท่วงที

4. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับการดำเนินการควบคุมป้องกันโรคระบาดโดยประสานหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อขอคำแนะนำ และมีการตรวจสอบความพร้อมในการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ

5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อประสิทธิภาพของการควบคุมป้องกันโรคระบาดทั้งในสัตว์และคน และความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดความยั่งยืนของศูนย์

แผนการควบคุมโรคในสัตว์ปีกโดยศูนย์ควบคุมโรคระบาดสัตว์ในระดับชุมชน

1. ประชาสัมพันธ์ไปยังหมู่บ้านโดยผ่านทางผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนให้แจ้งชาวบ้านกักแยกไก่ป่วยและไก่แข็งแรงออกจากกัน จดการเคลื่อนย้ายไก่และซากไก่ จดการตีไก่

2. สนับสนุนยาฆ่าเชื้อ อุปกรณ์ในการพ่นและทำลายซากสัตว์ป่วยตาย รวมไปถึงวิธีและขั้นตอนการใช้อย่างละเอียดโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมโรคระบาดร่วมมือกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ควบคุมดูแลการพ่นยาฆ่าเชื้อและทำลายซากสัตว์ป่วยตายของชาวบ้าน

3. จัดสรรงบประมาณสำหรับการชดเชยแก่เจ้าของสัตว์ปีกที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคทั้งในลักษณะของการป่วยตายและทำลายไก่

4. ร่วมมือกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอในการจัดเตรียมวัคซีนสำหรับป้องกันโรค การอบรมให้ความรู้ในการเลี้ยงสัตว์ปีกแบบถูกวิธีรวมถึงความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชน

5. ติดตามผลการควบคุมโรคและเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องรวมถึงกระตุ้นให้ชุมชนทำวัคซีนตามโปรแกรมที่ได้รับการอบรมให้ความรู้ไปก่อนหน้านี้

6. สื่อสารสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้กับชุมชนที่เกิดการระบาดอย่างต่อเนื่องและสื่อสารไปยังชุมชนหรือท้องถิ่นข้างเคียงเพื่อเฝ้าระวังและดำเนินการป้องกันโรคระบาดที่อาจจะลุกลามได้

แนวทางปฏิบัติกรณีเกิดเหตุผิดปกติในสัตว์ปีก

หลักการและเหตุผล

เมื่อได้รับการแจ้งจากระบบเฝ้าระวังดิจิทัล “พอดดี” เกษตรกรสามารถดำเนินการผ่านศูนย์ควบคุมโรคระบาดสัตว์ระดับชุมชนในการติดต่ออาสาที่รายงานเหตุเพื่อทราบสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่และประกาศใช้แผนฉุกเฉินในทันทีเพื่อทำการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเบื้องต้นก่อนที่จะขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ

แนวทางปฏิบัติ

1. ทักท้วง

- ขอความร่วมมือไปยังผู้ใหญ่บ้านที่เกิดโรคในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านกักสัตว์ปีกแยกระหว่างตัวป่วยและตัวปกติ ระงับการเคลื่อนย้ายสัตว์ป่วยออกจากครัวเรือน งดการตีไก่ และแจ้งไปยังหมู่บ้านข้างเคียงให้งดเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกกับหมู่บ้านที่เกิดโรค และแจ้งให้หมู่บ้านอื่นในตำบลให้เฝ้าระวังสัตว์ปีก

2. ปรึกษา

- ขอคำแนะนำจากปศุสัตว์อำเภอหรือผู้เชี่ยวชาญด้านโรคสัตว์ เรื่องยาปฏิชีวนะและวิตามินละลายน้ำให้สัตว์ปีกกิน ซึ่งสามารถหาซื้อได้ตามร้านขายยาสัตว์ทั่วไป และอาจขอสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆได้

3. ข่าเชื้อ

- สนับสนุนยาฆ่าเชื้อที่ท้องถิ่นมีหรือขอคำแนะนำจากปศุสัตว์อำเภอ เพื่อพ่นยาฆ่าเชื้อและทำความสะอาดโรงสัตว์ในบ้านหลังที่เกิดโรค และแนะนำการทำจาดซากไก่อย่างถูกวิธี

4. ดูอาการ

- แจ้งให้เจ้าของสัตว์เฝ้าดูอาการอย่างใกล้ชิดและแจ้งสถานการณ์รายวันว่ามีตัวป่วยตายเพิ่มขึ้นหรือไม่ หากมีการป่วยตายที่รุนแรงขึ้นหลายหลังคาเรือนสามารถแจ้งท้องถิ่นได้ทันที

เครือข่าย
one health opendream

skoll global
threats fund

เครือข่าย
one health
opendream

